

“మూడు చిన్న పదాలు”

(3:24బి-26)

“మూడు చిన్న పదాలు”¹ అనే పేరుతో 1930లో, Bert Kalmar, Harry Rubyలు ఒక పాట రాశారు. ఆ పాట యిలా ప్రారంభమౌతుంది,

మూడు చిన్న మాటలు,
ఓ, నేను వాటికి ఏమియ్యగలను
ఆ అద్భుతమైన ప్రయోగము.
ఆ మూడు చిన్న మాటలు వినడానికి,
మిగిలిన నా దినాలన్నీ
నేను జీవించేదంతా వాటికొరకే.

ఆ “మూడు చిన్న పదాలు” “నేను నిన్ను ప్రేమిస్తున్నా” అనేవే. మనం ప్రస్తుతం రోమా 3:21-26 చదువుతున్నాం. ఈ వచనాలలో దేవుడు నిన్ను ప్రేమిస్తున్నాడనే “మూడు చిన్న మాటల” రూపాన్ని మనం కనుగొంటాం.

ఈ “మూడు చిన్న మాటలు” న్యాయ సభనుండి, బానిసల మార్కెట్టునుండి, మరియు బలిపీఠమునుండి తీసికొన్న పోలికలైయుంటాయి. ఆ పదాల్లో రెండు క్రైస్తవ భాషా పదాల్లో భాగమై ఎంతో కాలంనుండి ఉన్నాయి. వాటిని మనము భాషా అలంకారాలు అనుకోము: అవి “నీతిమంతులుగా తీర్చబడడం” మరియు “విమోచన” అనేవి. మూడవ పదం అంత ఎరుకయ్యింది కాదు: “ప్రాయశ్చిత్తము” (శాంతింపజేయు). లేదు, యధార్థముగా ఉందాం; మూడవ పదం పరిచయమయ్యిందే కాదు. కాకపోయినా, అది అత్యంత ప్రాముఖ్యమయ్యింది.

గత పాఠంలో, “నీతిమంతులుగా తీర్చబడడం” గూర్చి మాట్లాడుకున్నాం. 26వ వచనంవరకు మూల వాక్యాన్ని కవర్ చేస్తుండగా ఈ పాఠంలో “విమోచన” మరియు “ప్రాయశ్చిత్తము” అనే పదాలను చదువుతాం.

నీతి చర్చించబడింది (3:24బి, 25ఎ)

గతంలో, “... దేవుని నీతి బయలుపడుచున్నది; దానికి ధర్మశాస్త్రమును ప్రవక్తలును సాక్ష్యమిచ్చుచున్నారు” అన్న విషయాన్ని మనం గమనించాం (3:21). వారు అనీతిమంతులైనవారిని నీతిమంతులుగా ఎంచే ఈ “నీతి” దేవుని సంకల్పమైయుంది. “యేసు క్రీస్తునందలి విశ్వాసం ద్వారా” ఈ నీతిని మనం వర్తింపజేసికొంటాం; ఇది

“నమ్మువారికందరికి కలుగు” నీతియొందుంది (3:22ఎ). అందరును ఈ నీతి యొక్క అవసరతలో ఉన్నవారే: “ఏ భేదమును లేదు; అందరును పాపముచేసి దేవుడు అనుగ్రహించు మహిమను పొందలేకపోవుచున్నారు” (3:22బి, 23). దేవుని నీతిని తమకు వర్తింపజేసికొనేవారు, “ఆయన కృపచేత ఉచితముగా నీతిమంతులుగా తీర్చబడుతున్నారు [‘దోషులు కారని’ దేవునిచే ప్రకటింపబడ్డారు]” (3:24ఎ).

విమోచనము

“మూడు చిన్న పదాలలో” రెండవదానికి యిది మనలను తీసికొని వస్తుంది: “విమోచన.” “క్రీస్తుయేసునందలి విమోచనము ద్వారా” ఉచితముగా నీతిమంతులని తీర్చబడుచున్నారు (24బి) వచనం; నొక్కి చెప్పింది నాది).

“విమోచనము” (*apolutrosis*) “క్రయధనము” (*lutrosis*) అనే పదంనుండి యిది బలపరచబడింది. క్రీస్తు మరణం యొక్క ప్రాధాన్యతను వర్ణించడానికి ఆయా రూపాల్లో ఈ పదము ఉపయోగింపబడింది (మత్తయి 20:28; 1 తిమోతి 2:6 చూడు). *Apolutrosis* అనేది “సాధారణంగా ఒక బంధీని తన్ను బంధించినవారి యొద్దనుండి విడిపించడానికి చెల్లించే సొమ్ము లేదా ఒక బానిసని తన యజమానినుండి విడిపించడానికి చెల్లించే క్రయధనమునకు ఉపయోగింపబడుతుంది.”² రోమా 3:9లో, “యూదులును అన్యజనులును అందరును పాపము క్రింద [అధికారము, ఆధిపత్యము క్రింద] ఉండిరని” పౌలు వ్రాసినప్పుడు పాపము క్రూరమైన యజమాని అన్నట్లు అతడు చిత్రించాడు. ఆలాటి నియంతనుండి మానవజాతి ఎలా తప్పించుకొనగలదు? క్రీస్తు మనకొరకు “క్రయధనమును” చెల్లించవలసి వచ్చింది.

క్రయధనము వార్తా పత్రికల హెడ్‌లైన్స్‌ను తాకిన సంగతి మనలో కొందరికి గుర్తుండవచ్చు.³ 1932లో, బలత్కారంగా పట్టుకొనిపోయినవారి కుమారుని తప్పించుకొనుటకు 50 వేల డాలర్లు చెల్లించిన Charles Lindbergh మరియు అతని భార్య ఉదంతము ఎరిగినదే. తన కుమారుడైన Frankను రప్పించుకొనడానికి గాయకుడు/నటుడైన Frank Sinatra 2 లక్షల 40 వేల డాలర్లు 1963లో చెల్లించాడు. క్రీస్తు చెల్లించవలసిన క్రయధనము ఎదుట ఈ క్రయధనాలు పాలిపోతాయి. 25వ వచనంలో క్రీస్తు సిలువలో తన స్వరక్తాన్ని క్రయధనముగా చెల్లించినట్లు మనం చూడగలం.

నీతిమంతులుగా తీర్చబడడమనేది క్రీస్తు రక్తముతో బంధించబడియున్నట్లు ఈ ఉత్తరంలో తొలిసారిగా 25వ వచనంలో మనం కనుగొంటాం, అయితే యిదే కడసారి కాదు. 5:9లో “ఆయన రక్తమువలన నీతిమంతులుగా తీర్చబడినట్లు” పౌలు అన్నాడు. “వెండి బంగారములవంటి క్షయ వస్తువులచేత మీరు విమోచింపబడలేదుగాని అమూల్యమైన రక్తముచేత అనగా నిర్దోషమును నిష్కళంకమునగు గొట్టెపిల్లవంటి క్రీస్తు రక్తముచేత, విమోచింపబడితిరని” పేతురు కూడ స్థిరపరచాడు (1 పేతురు 1:18, 19). పాప ప్రవేశానికి మార్గములనేకములు, కాని వెలుపలికి వచ్చే మార్గం ఒక్కటే: క్రీస్తు రక్తము ద్వారా. “రక్తము చిందింపకుండ పాపక్షమాపణ కలుగదు” అని హెబ్రీ రచయిత అన్నాడు (హెబ్రీయులకు 9:22). “విమోచనలో ప్రబలమైన రంగు రక్తము

[ఎరుపు]” అని R. C. Bell రాశాడు.⁴

“క్రూరమైన మతము” అని కొందరంటూ రక్తమునే భావనచే వారు వెనుకకు కొట్టబడ్డారు. సంఘపు పాటల పుస్తకంలోనుండి “రక్తము” అనే పదాన్ని తొలిగించ గోరతారు. “రక్తములో కడుగబడితిమి” అనే గొప్ప కీర్తనను వారు అపహసిస్తారు. “యేసు రక్తము” అనేది యేసు మరణానికి అన్యోపదేశ లక్షణము⁵ ఏలయనగా యేసు మన పాప దోషమును ఆయనపై వేసికొన్నారు. “రక్తము,” “సిలువ,” “సిలువ వేయబడుట,” “శ్రమ పొందుట,” “మరణము” అని యేసుకు సూచింపబడే పదాలు అవే విమోచనా కార్యాన్ని సూచిస్తాయి.

రక్తము ద్వారా విమోచన అనేది “క్రీస్తు యేసునందున్నది” (24బి వచనం; నొక్కి చెప్పింది నాది). పౌలు వాడిన ప్రియమైన ప్రయోగాలలో “క్రీస్తునందు” అనేది ఒకటి. (అతడు దానిని 169 సార్లు ఉపయోగించాడు!)⁶ ఒక క్రైస్తవుడు తన యజమానునితో గల సన్నిహిత సంబంధాన్ని అది సూచిస్తుంది. రోమా 6:3లో “క్రీస్తు యేసులోనికి మనం బాప్తిస్మం పొందినట్లు” సూచింపబడింది.

“విమోచనము” అనే పదం యొక్క చర్చను మనం ముగించక ముందు, “క్రయధనము ఎవరికి చెల్లించబడింది?” అనే ప్రశ్నను పండితులు సంవత్సరాల క్రిందట వాదించారన్న విషయాన్ని నేను ప్రస్తావించాలి. రూలు ప్రకారం, ఈ పాయింటును తేటపరచడానికి అలంకారపు భాష ఉపయోగించబడింది. ఉదాహరణకు, యేసు “ద్వారమైయున్నాడు” (యోహాను 10:9) అంటే, కీలుమీద ఆయన యిటు అటు తిరుగుతున్నాడని కాదు. “క్రయధనము ఎవరికి చెల్లించబడింది?” అని అడగడం అలంకారాన్ని బహు దూరంగా కొనిపోవడమౌతుంది. “జట్టు మేలుకొరకు ఒక క్రీడాకారుడు తన్నుతాను త్యాగం చేసి కొన్నాడని” మనం అన్నప్పుడు, “అతడు ఏ దేవతకు తన్నుతాను అర్పించుకున్నాడని” మనం అడగం. క్రయధనము అనే సాధ్యశ్యంలోని పాయింటు ఏమంటే నీవు, నేను పాపమునకు బానిసలమైయున్నాం, మనలను మనం విడిపించుకొనే మార్గం ఏమీలేదు. మన విడుదలను సంపాదించడానికి గాను యేసు మరణించవలసి వచ్చింది!

ప్రాయశ్చిత్తము (ఆగ్రహమును చల్లార్చుట)/పరిహారము

“క్రీస్తుయేసు” అను మాటలతో 24వ వచనం ముగించబడింది. “దేవుడు ఆయనను కరుణాధారముగా బయలుపరచెను”⁷ అన్నప్పుడు పౌలు యింకను క్రీస్తును సూచిస్తున్నాడు (25వ వచనం).

సిలువ మరణము దేవుని ప్రేమ యొక్క బహిరంగ ప్రదర్శనయై ఉంది. యేసు దినాల్లోని “మర్త్యు మతాలు” నామ రహితం, రహస్యం అనే వాటిమీద ఆధారపడ్డాయి, కాని సువార్త “ఒక మూలన జరిగినది కాదు” (అపొస్తలుల కార్యములు 26:26). క్రీస్తు బహిరంగ పరిచర్యను జరిగించారు (లూకా 2:31); ఆయన సిలువ మరణం అధికార పూర్వకమును బహిరంగ కార్యమైయుంది; సువార్త బహిరంగ ప్రకటనవలన వ్యాపించింది.⁸

ఇది మనలను పరిచయంలేని పదానికి తెస్తుంది, అది మన ఆలోచనను సవాలు చేస్తుంది, దేవుడు దుష్టులను ఎలా నీతిమంతులుగా తీర్చగలడో అంటూ అది హృదయంలోనికి చొచ్చుకొనిపోతుంది: ఆ పదం “ప్రాయశ్చిత్తము” (అగ్రహమును చల్లార్చుట). “క్రీస్తుయేసు రక్తమునందలి విశ్వాసము ద్వారా ఆయనను కరుణాధారముగా బయలుపరచెను” (25వ వచనం; నొక్కి చెప్పింది నాది). NASBలో “శాంతికరమైన” అనే పదం రేకెత్తించే ఈ మూల వాక్యాలలో కనిపిస్తుంది.⁹

కావున ప్రజల పాపములకు పరిహారము కలుగజేయుటకై, దేవుని సంబంధమైన కార్యములలో కనికరమును నమ్మకమునుగల ప్రధానయాజకుడగు నిమిత్తము, అన్ని విషయములలో ఆయన తన సహోదరులవంటివాడు కావలసివచ్చెను (హెబ్రీయులకు 2:17; నొక్కి చెప్పింది నాది).

ఆయనే మన పాపములకు శాంతికరమైయున్నాడు; మన పాపములకు మాత్రమే కాదు, సర్వలోకమునకును శాంతికరమైయున్నాడు (1 యోహాను 2:2; నొక్కి చెప్పింది నాది).

మనము దేవుని ప్రేమించితిమని కాదు, తానే మనలను ప్రేమించి, మన పాపములకు ప్రాయశ్చిత్తమై యుండుటకు తన కుమారుని పంపెను; ఇందులో ప్రేమయున్నది (1 యోహాను 4:10; నొక్కి చెప్పింది నాది).

కొన్ని మత పరిధులలో “ప్రాయశ్చిత్తము” అనేది సాధారణమైనది కాదు. మన మత సంబంధమైన పదాల్లోనుండి కొందరు దాన్ని తొలిగించడానికి ఒక కారణం అది సగటు వ్యక్తికి పరిచయం లేనిది.¹⁰ బైబిలు ప్రయోగాలతో పరిచయంలేనివారికి తేటగా తెలియజేయడం ప్రాముఖ్యమని నేను అంగీకరిస్తాను; మన సందేశం కావాలనే అస్పష్టం చేయడంలో పాయింట్లు లేదు. ఏదియెలాగున్నా దైవతత్వ శాస్త్ర సంబంధమైన కొన్ని మాటలు ఎంత భావ గర్భితమైయున్నాయంటే, మనం వాటిని కేవలం త్రోసివేయలేం. “ప్రాయశ్చిత్తము” అనేది ఆలాటి పదమైయుంది.

“ప్రాయశ్చిత్తము” అనే పదం ప్రజల మధ్య గిట్టకపోవడానికి కారణం, అందులో గుప్తమయ్యింది అనేకులకు సంకటముగా ఉంటుంది: దేవుని ఉగ్రతను శాంతిపరచడం అనేదే. “Propitiation” అనే ఆంగ్ల పదం - “దేవతను సమాధానపరచు ప్రత్యేకించి శాంతింపజేయు అర్చనము” అని నిర్వచింపబడింది.¹¹ “ప్రాయశ్చిత్తము” (*hilasterion*) అని తర్జుమా చేయబడిన గ్రీకు పదం విగ్రహ సంబంధమైన “మత భక్తికి సంబంధించిన కార్యాలను” సూచించడానికి వినియోగించబడింది - “బలులవంటివి దేవతలను శాంతిపరచాలనే ఉద్దేశంతో చేయబడతాయి (వాటి కోపము కొన్నిసార్లు చపలమై యుంటుంది).”¹² విగ్రహ సంబంధమైన అబద్ధపు దేవతలతో అద్వితీయ సత్య దేవుని నేను పంక్తిలో నిలపడాన్ని తర్జుమాదారులును, వ్యాఖ్యానకర్తలును వ్యతిరేకిస్తారు.

సాత నిబంధన యొక్క గ్రీకు తర్జుమా (సెప్టాజెంట్, లేక LXX) “కరుణాపీఠాన్ని” సూచించడానికి తరచుగా *hilasterion* (నిబంధన మందసపు వై మూత) - హెబ్రీయులకు 9:5లో *hilasterion* స్పష్టంగా కరుణాపీఠాన్నే సూచిస్తుందని వారు సూచిస్తారు.

సంవత్సరానికి ఒక్కసారి, ప్రాయశ్చిత్త దినాన, ప్రజల పాప పరిహారము నిమిత్తము, ప్రధాన యాజకుడు జంతువుల రక్తాన్ని కరుణాపీఠం మీద ప్రోక్షిస్తాడు (హెబ్రీయులకు 9:7; లేవీయకాండము 16:14-16 చూడు). “ప్రాయశ్చిత్తము” (లేక దానివంటిది ఏదైనా) *hilasterion* అనేదానికి శ్రేష్ఠమైన తర్జుమా అయ్యుంటుందని ఆక్షేపించేవారు నిగ్గదీస్తారు (NIV చూడు).

Hilasterion అనేది కరుణాపీఠాన్ని¹³ సూచిస్తుందా లేదా అనే ప్రశ్న కొంత సంబంధం గలదైనట్టుంది. ఎందుకంటే, Douglas J. Moo సూచించినట్లు, “పాత నిబంధనను సరిగా చదివితే, ప్రాయశ్చిత్త దినమునకు సంబంధించిన వైదిక కర్మలో పాపముల క్షమాపణయు దేవుని ఉగ్రత తొలిగించబడడమును అనే రెండును (expiation + propitiation) చేర్చబడ్డాయి.”¹⁴ F. F. Bruce యిలా అభిప్రాయపడ్డాడు,

... సందర్భం అలా దృవీకరించినట్లయితే, *hilasterion* అనేదాని అర్థంలోనుండి దేవుని ఉగ్రతను తొలిగించుటను చేరకుండా చేసే ఏ హేతువును లేదు. రోమా 3:25లో *hilasterion* యొక్క భావంలో దేవుని ఉగ్రతను తొలిగించుట అనేదాన్ని సందర్భం దృవీకరిస్తుంది. 1:18లో “దేవుని ఉగ్రత (NEB ‘దైవికమైన ప్రతిఫలము’) సమస్త దుర్మితీమీదను భక్తిహీనతమీదను పరలోకమునుండి బయలుపరచబడుచున్నదని” పౌలు యింతకు ముందే చెప్పాడు; ఈ “ఉగ్రత” ఎలా బయలుపరచబడాలి? దేవుడు క్రీస్తునందు ప్రసాదించిన భక్తిహీనత, దుష్టత్వం [దోషారోపణను] తొలిగించడం మాత్రమే గాక, అదే సమయంలో నైతిక విశ్వంలోని అలాటి స్వభావాలకును, చర్యలకును తప్పక రావలసిన ప్రతిఫలాన్ని తిప్పివేస్తుంది.¹⁵

“ప్రాయశ్చిత్తము” అనే పద ప్రయోగం అద్వితీయ సత్య దేవుని అన్యుల దేవతలతో సమాన స్థాయిలో పెడుతుందనే ఆక్షేపణ విషయం ఏమిటి? “ప్రాయశ్చిత్తముపై అన్య, క్రైస్తవ దృక్పథాల మధ్యగల వ్యత్యాసాన్ని హెచ్చించి చెప్పడం కష్టమౌతుందని” John Stott సూచించాడు.¹⁶

- “అన్యుల దేవతలు కోప గుణం కలిగి, తీవ్ర భావావేశము చల చిత్తముగలవైనట్లు చిత్రింపబడ్డాయి గనుక అన్యులు వాటిని శాంతిపరచాలనే ప్రయత్నం చేస్తారు. దుష్టత్వంపై దేవుని పరిశుద్ధ ఉగ్రత నిలిచియుంటుందని” క్రైస్తవ దృక్పథమై యుంది. “దేవుని ఉగ్రతకు సంబంధించి సూత్ర రహితమయ్యిందో, ముందుగా చెప్పబడనిదో, లేక వశము తప్పినదో కాదు; అది కేవలం దుష్టత్వం చేతనే రేపబడుతుంది.”
- అన్య మతములో, వారి దేవతలను శాంతింపజేయునది మానవ ప్రయత్నమై యుంటుంది. పాపులు దేవుని ఉగ్రతను శాంతిపరచ జాలరని క్రైస్తవులు ఎరుగుదురు. దేవుడు తానే స్వయంగా ప్రారంభించాలి.
- అన్య బలులలో కూరగాయల అర్పణలు, జంతువులు, (మరియు కొన్నిసార్లు) నరబలులు కూడ చేర్చబడతాయి. వారి దేవతలను అవి

శాంతిపరచవచ్చు లేకపోవచ్చు. మనకు ప్రాయశ్చిత్తం చేసేది దేవుని కుమారుని బలి - అది నిస్సందేహంగా దేవుని ఉగ్రతను తృప్తి పరచుతుంది!¹⁷

ఒక్క చివరి ఆక్షేపణను ఆలోచింపవచ్చు: “తన్నుతాను శాంతిపరచుకొనడానికి దేవుడు బలియర్పించుకున్నాడని తలంచడం విపరీతం” అని ఎవడైనా చెప్పవచ్చు. దీనికి బదులుగా నేను కేవలం యిది చెప్పుతాను - పాప మానవునికి విరోధమైన దేవుని ఉగ్రత (1:18) శాంతిపరచబడాలి, లేకుంటే రక్షణ యొక్క నిరీక్షణయే లేదు. ఏదియెలాగున్నా, దేవుని ఉగ్రతను శాంతింపజేయడానికి స్త్రీ పురుషులు అర్పించగలిగిందేమీ లేదు (3:10, 23). అది వాస్తవమైయుండగా, దేవుడే తప్ప వేరెవ్వరూ ఆ బలిని అర్పించగలరు?

ఆ బలి ఏమైయుంది? 25వ వచనం కొనసాగుతుంది: దేవుడు (క్రీస్తును గూర్చి మాట్లాడుతూ) “ఆయన రక్తమునందలి¹⁸ విశ్వాసము ద్వారా ఆయనను ప్రాయశ్చిత్తముగా బయలుపరచెను” సిలువపై క్రీస్తు రక్తము చిందింపవలసి వచ్చెను.

ప్రాయశ్చిత్తముపై బైబిలు ఉపదేశాన్ని ఎలా సంగ్రహం చేయడం? దేవుడు పరిశుద్ధుడగు దేవుడు (లేవీయకాండము 11:44); పరిశుద్ధుడగు దేవుడుగా ఆయన పాపమును చూడలేదు. దేవుడు న్యాయవంతుడగు దేవుడు; “న్యాయవంతుడగు దేవుడుగా” (యెషయా 30:18), ఆయన పాపమును, అవిధేయతను శిక్షించువాడైయున్నాడు. పరిశుద్ధుడును, న్యాయవంతుడగు దేవుడుగా, పాప భరితులగు మానవాళిని నిత్య నరకానికి పంప సంపూర్ణ హక్కు గలవాడైయున్నాడు. న్యాయం ప్రదర్శింపబడాలి; పాపము శిక్షింపబడాలి; దుష్టత్వానికి వ్యతిరేకంగా దేవుని ఉగ్రత తృప్తిపరచబడాలి. అదే సమయంలో, దేవుడు ప్రేమించు దేవుడైయున్నాడు (1 యోహాను 4:16); మరియు, ప్రేమయైయున్న దేవుడుగా, ఎవడును నశింపవలెనని యిచ్చయించని వాడైయున్నాడు (2 పేతురు 3:9). అసాధ్యంగా కన్పించే ఈ సందిగ్ధానికి దేవుని పరిష్కారమేమైయుంది? మన పాపముల శిక్షను తన కుమారుడు అనుభవించుటకు దేవుడు ఆయనను పంపియున్నాడు.

మనమందరము గొత్తలవలె త్రోవ తప్పిపోతిమి మనలో ప్రతివాడును తనకిష్టమైన త్రోవకు తొలిగెను యెహోవా మనయందరి దోషమును అతనిమీద మోపెను (యెషయా 53:6).

లేఖనముల ప్రకారము క్రీస్తు మన పాపములనిమిత్తము మృతిపొందెను ... (1 కొరింథీయులకు 15:3).

“ఆయన రక్తమందు” అనే ప్రయోగంలో ఈ పరిష్కారం సూచనా ప్రాయంగా చెప్పబడింది. అది 5వ అధ్యాయమందు విస్తరింపజేయబడింది:

ఏలయనగా మనమింక బలహీనులమైయుండగా, క్రీస్తు యుక్తకాలమున భక్తిహీనులకొరకు చనిపోయెను. నీతిమంతునికొరకు సహితము ఒకడు చనిపోవుట

అరుదు; మంచివానికొరకు ఎవడైన ఒకవేళ చనిపోవ తెగింపవచ్చును. అయితే దేవుడు మనయెడల తన ప్రేమను వెల్లడిపరచుచున్నాడు; ఎట్లనగా మనమింకను పాపులమై యుండగానే క్రీస్తు మనకొరకు చనిపోయెను. కాబట్టి ఆయన రక్తమువలన ఇప్పుడు నీతిమంతులముగా తీర్చబడి, మరింత నిశ్చయముగా ఆయనద్వారా ఉగ్రతనుండి రక్షింపబడుదుము (6-9 వచనాలు).

మరల, 8వ అధ్యాయంలో, “తన సొంత కుమారుని అనుగ్రహించుటకు వెనుకతీయక మన అందరికొరకు ఆయనను అప్పగించినవాడు” అని పౌలు ఉద్ఘాటించాడు (32 వచనం).

దేవుడు తన న్యాయమును, ప్రేమను ఒకేసారి ఎలా వ్యక్తపరచగలిగాడో ఉదాహరించడానికి సంవత్సరాలలో సువార్తికులు తంటాలుపడ్డారు.¹⁹ జ్ఞానముగల బలిష్ఠుడైన ప్రధాని యొక్క కథ చెప్పబడింది:

శరీర బలము యొక్క ఔన్నత్యాన్నిబట్టి మాత్రమే గాక, సంపూర్ణ న్యాయమును పక్షపాత బుద్ధియు లేనివాడై అతడు ఏలుబడి చేశాడు. తొందరపాటైన దొంగతనం జరిగినప్పుడు, దొంగ పట్టబడినట్లయితే, ఆ జాతి కొరడా మాష్టరు చేతనుండి పది దెబ్బలతో శిక్షింపబడతాడని అతడు ప్రకటన చేయించాడు. దొంగతనాలు కొనసాగుతున్నందున, ఆ దెబ్బల సంఖ్య క్రమేణా 40కి పెంచాడు, ఆ ప్రధాని - బలిష్ఠుడైన ఒక్కడు మాత్రమే ఆ కొరడా దెబ్బలు సహించ బహు బలముగలవాడైయున్నాడు. వారి భయోత్సానికి, ఆ ప్రధాని యొక్క వృద్ధురాలైన తల్లి వారి భయానకానికి, దొంగగా మారింది. ప్రకటించిన తీర్పు నిజంగా ఆమెకు విధించబడుతుందా లేదా అనే ఊహలు వెంటనే బయలుదేరాయి. ఆమెను క్షమించడంవలన ఆమెపట్ల తన ప్రేమను సంతృప్తిపరచుకుంటాడా లేక తన చట్టాన్ని సంతృప్తిపరచుకుంటాడా, అలాగే జరిగితే నిశ్చయంగా చనిపోతుంది కదా? తన నిజ స్థితికి నమ్మకంగా ఉండి, ఆ ప్రధాని 40 కొరడా దెబ్బలకు తన తల్లిని లోబరచాడు. తన తల్లిపట్ల తన ప్రేమను నమ్మకత్వాన్ని చాటుతూ, ఆమె వీపుపై ఆ కొరడా వాలక ముందు, ఆమె బలహీనమైన దేహాన్ని తన సొంత దేహంతో ఆవరించాడు, ఆమెకొరకు విధింపబడిన శిక్షను తనపైననే తీసికొన్నాడు.²⁰

మన కొరకు దేవుడు చేసినదానిని వ్యక్తపరచడానికి ఏ ఉదాహరణయు సరిపోదు. “ప్రాయశ్చిత్తము” అనే పదం క్రీస్తు బలి దేవుని ఉగ్రతను సంతృప్తిపరచి, మన రక్షణను సాధ్యపరచిందని ప్రకటిస్తుంది. ఈ తెలివితో మనలను మనం సంతృప్తిపరచుకోవాలి.

ఈ అద్భుతమైన వరాన్ని మనం ఎలా స్వీకరించాలి? దీన్ని మనం “విశ్వాసం ద్వారా” స్వీకరిస్తామని పౌలు నొక్కి చెప్పుతున్నాడు: “ఆయన రక్తమునందలి విశ్వాసము ద్వారా ఆయనను ప్రాయశ్చిత్తముగా బయలుపరచెను” (రోమా 3:26; నొక్కి చెప్పింది నాది).

నీతి పక్షమున వాదించబడింది (3:25బ, సి, 26)

25, 26 వచనాల్లో నీతిమంతుడు (పరిశుద్ధుడైన దేవుడు) అనీతిపరులను (భక్తిహీనులైన నరులను) నీతిమంతులుగా ఎలా ప్రతిపాదించగలడనే విపరీతంగా కనబడే వాక్యానికి మనం తిరిగి వద్దాం. గ్రీకు మూలంలో, 21వ వచనంలో ఆరంభమైన వాక్యము

26వ వచనంవరకు కొనసాగుతుంది. కాని NASB తర్జుమాదారులు “విశ్వాసము ద్వారా” తరువాత 25వ వచనం మధ్య చుక్క పెట్టారు. (“This was”) అనే రెండు పదాలను చొప్పించారు; తిరిగి లేఖన భాగానికి వస్తే: “ఆయన తన నీతిని కనుపరచవలెనని” ఉంది (25బి వచనం). ఈ వాక్యము కొనసాగేదేనని మనస్సులో ఉంచుకో: దేవుని ఉగ్రతను తృప్తిపరచుతూ, అదే సమయంలో దేవుని నీతిని ప్రదర్శించుతూ “ప్రాయశ్చిత్తముగా క్రీస్తును బయలుపరచెను.”

నీతి ప్రదర్శింపబడింది

ఈ లేఖన భాగంలో దేవుని “నీతి,” దేవుని నీతి స్వభావాన్ని సూచిస్తుంది. “ప్రదర్శింప బడుట” అనేది *endeixis* నుండి వచ్చింది. ఇది సంయుక్త పదం, దీనికి అర్థం “మందుకు ... చూపబడుట,” “రుజువు.”²¹ దేవుని పరిశోధనలో ఉంచడానికి ఎవడైనా సాహసించ గలుగుటకు ఆలాటి బహిరంగ ప్రదర్శన చేయబడింది (3:4బి చూడు).

ఆలాటి ప్రదర్శన ఎందుకు అవసరమైయుంటుంది? “పూర్వము చేయబడిన పాపములను దేవుడు తన ఓరిమివలన²² ఉపేక్షించినందున” (25వ వచనం) అని పౌలు అన్నాడు. “పూర్వము చేయబడిన పాపములు” - పాత నిబంధన కాలములో చేయబడిన పాపములు.²³ దేవుడు ఆ పాపములను క్షమించాడని ఆ లేఖన భాగం (KJV అన్నట్లు) అనడం లేదని గుర్తించు. అయితే, ఆయన వాటిని “ఉపేక్షించాడని” లేఖనం అంటుంది (అపొస్తలుల కార్యములు 17:30తో పోల్చి చూడు). CJB యిలా వివరిస్తుంది, “గతములో ప్రజలు చేసిన పాపములను ఆయన దాటిపోయాడు [శిక్షింపను లేదు (లేక) క్షమించను లేదు].”

“అందరును పాపము చేసి,” అందరును “దేవుని మహిమను పొందలేకపోతున్నారని” పౌలు స్థాపించాడు (3:23). అవశ్యముగా యిది అబ్రాహాము, దావీదులను అంతేకాదు, పాత నిబంధనలో యింకను పేరుగాంచినవారిని చేర్చుతుంది (అధ్యాయం 4 చూడు). నీతిమంతులను సమర్థించి దుష్టులకు శిక్ష విధించుడని దేవుడు న్యాయాధిపతులకు పాత నిబంధనలో మాటి మాటికి సెలవిచ్చాడు (ద్వితీయోపదేశకాండము 25:1 చూడు). వారు దానికి వ్యతిరేకంగా చేసినప్పుడు ఆయన వారిని శిక్షించాడు (సామెతలు 17:15; యెషయా 5:23 చూడు). ఆయన సొంత న్యాయానికి సంబంధించి, “నేను దుష్టుని నిర్దోషినిగా ఎంచను” అని అన్నాడు (నిర్గమకాండము 23:7; నొక్కి చెప్పింది నాది). అది వాస్తవమైయుండగా, అబ్రాహాము, దావీదు, మరియు యితరుల పాపాలను ఆయన ఎలా పట్టించుకోకుండ ఉంటాడు? తరువాత అధ్యాయంనుండి మాటలను అప్పు తెచ్చుకొంటే, “భక్తిహీనుని నీతిమంతునిగా తీర్చువాడని” నీతిమంతుడైన దేవుడు ఎలా పిలువబడగలడు (4:5)?

దీనికి జవాబేమంటే, పాత నిబంధన కాలంలో, తనయందు విశ్వాసముంచినవారి “పాపాలను దేవుడు పట్టించుకోకుండ పోలేడు.” కాని, పాపములకు పరిహారముగా ఒకనాడు తన కుమారుడు ఆయన రక్తాన్ని చిందిస్తాడని దేవుడు ఎదురు చూచాడు - యేసు జననానికి ముందు విశ్వాసులైనవారి పాపముల కొరకును యేసు మరణానంతరం

జీవించేవారి పాపములకును (ఆయన చాలిన బలియై ఉంటాడు). పాపక్షమాపణను గూర్చి పాత నిబంధన పలుకుతూ ఉంటుంది (ఉదాహరణకు, నిర్గమకాండము 34:7; లేవీయకాండము 4:20, 26, 31, 35లను చూడు); అయితే సిలువపై క్రీస్తు మరణంపై ఆధారపడి, దేవుని కటాక్షం దాన్ని ప్రసాదించేది. హెబ్రీ గ్రంథ రచయిత యిలా వ్రాశాడు, “... మొదటి నిబంధన [పాత నిబంధన] కాలములో జరిగిన అపరాధములనుండి విమోచనము కలుగుటకై ఆయన [క్రీస్తు మరణము] పొందినందున ...” (హెబ్రీయులకు 9:15; నొక్కి చెప్పింది నాది). ఈ సత్యము కొన్నిసార్లు యిలా వ్యక్తపరచబడింది: “యేసు సిలువపై మరణించినప్పుడు, ఆయన రక్షణము ముందుకు (సిలువ అనంతరం జీవించినవారికి) మాత్రమే గాక, అది వెనుకకు కూడా ప్రవహించింది (దానికి ముందు జీవించినవారి కొరకు).”

పాత నిబంధన కాలంలో అనేక మార్గాల్లో దేవుడు పాపము పట్ల ఎలాటి వైఖరిని కనుపరచాడో వివరించడానికి మనం ప్రయత్నించవచ్చు. ఉదాహరణకు, నేను నా కుటుంబము ఒక హోటల్లో భోజనం చేసినదానితో ఒక పోలికను నేను చూపవచ్చు. నా బిల్లు కొరకు నేను అడిగినప్పుడు, ఆ గదిలో వేరొక చోట కూర్చున్న నా స్నేహితులవైపు వెయిటర్ చూపించి, “వారు బిల్లు కట్టారని” చెప్పాడు. వాస్తవానికి, నా స్నేహితులు నా బిల్లు వారి బిల్లు కట్టేవరకు అది చెల్లించబడదు; కాని నా బిల్లు కట్టబడుతుందనే నా స్నేహితుల మాట మీద వెయిటర్ నమ్మికయ్యింది, అది “సంపూర్ణంగా కట్టబడినట్టే” భావించాడు.

ఎక్కువ ఖచ్చితమైన వివరణ ఏమైయుండవచ్చునంటే, దేవుడు కాలమువైపు చూడడు - కాలక్రమంలోని సంఘటనను - మనం చూచినట్టు చూడడు (2 పేతురు 3:8 చూడు). సృష్టికి ముందునుండి, దేవుని దృష్టిలో, తన కుమారుని యొక్క సిలువ మరణము సాధింపబడిన (జరిగింపబడిన) సంఘటనయే అయ్యింది (అదికాండము 3:15; ఎఫెసీయులకు 3:11 చూడు). రోమా 8కి మనం చేరుకున్నప్పుడు దీన్ని మరి ఎక్కువగా చర్చించుదాం, దేవుని భవిష్యత్ జ్ఞానము అనే భావనతో పెనుగులాడదాం. ... దేవుని చరిత్ర కాల నిర్ణయపు దృష్టి యొక్క వర్ణనను D. Stuart Briscoe యిలా యిచ్చాడు:

... దేవుడు విషయాలను చూచే విధానంలో, కాలంలో సంభవించిన క్రమములో అవి సంభవింపవు. కాని నిరంతర ప్రస్తుతమనే స్థితిలో అవి నిలిచియుంటాయి ఎందుకంటే, అవి నిత్యత్వంలో ఉనికి కలిగియుంటాయి. ... క్రీస్తు సిలువ కాలము ప్రాంతముల సంఘటనయైయుండగా, అతి ప్రాముఖ్యముగా అది ఎల్లప్పుడు సంబంధము కలిగియుండే ప్రయోజనకరమైన నిత్య సంఘటనయై ఉంది.²⁴

సిలువకు ముందున్న వారి కొరకు మాత్రమే యేసు మృతిపొందలేదనుకో, ఆయన మరణానంతరం జీవించినవారికొరకు కూడా ఆయన మరణించారు. గనుక పౌలు ఈ విధంగా కొనసాగించాడు, “దేవుడిప్పటి కాలముందు తన నీతిని కనుపరచు నిమిత్తము, తాను నీతిపరుడును ...” (26వ వచనం). “ప్రస్తుత కాలంలో” సహితము ఆయన రక్షణము యింకను పాపములను కడుగుటకు మనమెంత వందనీయులమై ఉన్నాము!

నీతి నిర్వచింపబడింది

ప్రతిపాదన యొక్క సంగ్రహమునకు యిది మనలను తెస్తుంది: దేవుడు నీతిమంతుడును ... నీతిమంతునిగా తీర్చువాడునైయుండుటకు ... (26బి వచనం). ఈ మాటలలో “సువార్త యొక్క అత్యధికమైన వివరీత స్థితి” మనం కనుగొంటామని ... John Bengel అన్నాడు.²⁵ దేవుడు ఎట్లు (పాపమును శిక్షించు) “న్యాయవంతుడును” (పాపులను రక్షించు) “నీతిమంతులుగా తీర్చువాడై” ఉంటాడు? మనం చూచినట్లుగా, సిలువ దీన్ని సాధ్యం చేస్తుంది. ... James R. Edwards యిలా రాశాడు, “దేవుని న్యాయమును ప్రేమను చాలునంతగా క్రీస్తు సిలువ వ్యక్తపరచింది, ఆ రెండింటిలో దేనిని రాజీ చేయలేదు.”²⁶ John MacArthur యిలా తీర్మానించాడు, “[దేవుని] న్యాయమును బట్టి, ఏ పాపమును శిక్షనొందకపోదు; అయినప్పటికీ, దేవుని కృపను బట్టి, ఏ పాపమును క్షమాపణను అధిగమించదు.”²⁷

ఇది ఎంతటి అద్భుతమైన సత్యం: పాపపు శిక్షను తానే భరించి యేసు మృతినొందారు! అది మనలను ఈ ప్రశ్నతో మిగిల్చుతుంది: యేసు ప్రజలందరి కొరకు మృతినొందినట్లుంటే (ఆయన చనిపోయారు; రోమా 6:10; 1 పేతురు 3:18లను చూడు), అప్పుడు అందరూను ఎందుకు రక్షింపబడరు? ఎందుకంటే, రక్షణయను వరమును స్వీకరించవచ్చు లేదా నిరాకరింపవచ్చు. యేసునందు విశ్వాసము గలవారిని నీతిమంతులుగా తీర్చువాడై యున్నట్లు ఈ పాఠం ముగిస్తుంది (రోమా 3:26సి).

రక్షించు విశ్వాసము కేవలం మానసికమైన అంగీకారం కాదు, మృత విశ్వాసం కాదు (యాకోబు 2:26 చూడు); కాని సజీవమైనది, చురుకైనది, విధేయతతో కూడినదై యున్నట్లు తిరిగి నేను నొక్కి పలుకుతున్నాను (రోమా 1:5; 16:26 చూడు). MacArthur ప్రతిపాదనను ఆలోచించు:

క్రొత్త నిబంధన ఉపదేశించే యేసుక్రీస్తునందలి రక్షించు విశ్వాసము ఆయనను గూర్చిన కొన్ని సత్యములను సాధారణంగా అవునని చెప్పడానికి ఎంతో ఎక్కువైనదై యుంది. ఆయనను గూర్చిన అనేక సత్యాలను దయ్యాల సహితం అంగీకరిస్తాయి [మార్కు 5:7; అపొస్తలుల కార్యములు 16:17 చూడు] ... రక్షించు విశ్వాసము ప్రభువైన యేసుక్రీస్తుకు సంపూర్ణంగా లోబరచుకొనేదైయుంటుంది. ...²⁸

అదే సమయంలో, ఈ విశ్వాసము, ప్రథమమును అతి ప్రాముఖ్యమైన విశ్వాసమునై యున్నట్లు నేను తిరిగి వక్కాణిస్తున్నాను. నేను చేయలేని అనేక సంగతులు ఉండవచ్చు, కాని నేను నమ్మగలను - అలాగే నీవు కూడా. అంటే, దేవుని విమోచన ఎల్లరికి లభ్యమౌతుంది!

ముగింపు

దేవుని సంకల్పమందలి విశ్వాసం యొక్క ప్రాముఖ్యతను గూర్చి మాట్లాడడానికి పౌలు దాదాపుగా సిద్ధమైయున్నాడు (రోమా 4), అయితే మరోసారి యూదుల ఆక్షేపణను అతడు ఎదురు చూస్తున్నాడు (రోమా 3:27-31). మన తరువాత పాఠంలో, అధ్యాయం

3లోని చివరి వచనాలను కవర్ చేద్దాం.

మానవులను రక్షించడానికి దేవుని సంకల్పం యొక్క కేంద్ర స్థానంలో ముందు, యిప్పటి పాఠాల్లోని “మూడు చిన్న పదాలు”: “నీతిమంతులుగా తీర్చబడడం,” “విమోచనము” మరియు “ప్రాయశ్చిత్తము” అనేవాటిని మనం చూచాం. కఠినమైన కొన్ని దైవతత్వ శాస్త్రపు భావాలను చర్చించాం. అందులో ప్రత్యేకించి ప్రాయశ్చిత్తానికి సంబంధించిన విషయాలను పరిశీలనగా చూచాం - రక్షింపబడడానికి మనం ఈ సంగతులన్నింటిని సంపూర్ణంగా అర్థం చేసికొనడం అవసరమా? లేదు. నా ముఖ ద్వారం గుండా లోపలికి వెళ్లడానికి నా తాళాలు ఎలా పని చేస్తాయో గ్రహించనవసరం ఎలా లేదో అలాగే. తాళపు కప్ప (బుర్ర) పని చేసే మెఖానిజం నేను గ్రహించనవసరం లేదు. కాని సరియైన తాళము దానిలో ఉంచి తలుపు తెరవడం ఎలాగో నాకు తెలుసు. నీ రక్షణకు “తాళపు చెవి” ఏదంటే - నీ పాపముల కొరకు యేసు చనిపోయారని గ్రహించి, ఆయనయందు ఆయన బలియాగమునందు నమ్మికయించు. నీ జీవితం యింకను ఆయనకు సమర్పించక పోయినట్లయితే, ప్రభువునందు నమ్మికయించి ఆయనకు లోబరచుకో (అపొస్తలుల కార్యములు 2:36-38, 41, 47) - నేడే!

సువార్తీకులకు, ఉపదేశకులకు నోట్లు

“మూడు చిన్న పదాలు” మీద నీ ఆలోచనలను కేంద్రీకరించి మొదటి రెండు పాఠాలను నీవు ఏకం చేయవచ్చు.

సూచనలు

¹Bert Kalmar, “Three Little Words,” © 1930, Warner Bros.; © 1958, Edwin H. Morris & Co., MPL Communications. ²John MacArthur, *Romans 1-8*, The MacArthur New Testament Commentary (Chicago: Moody Press, 1991), 208-9. ³Fritz Ridenour, ed., *How to Be a Christian Without Being Religious* (Glendale, Calif.: Regal Books, G/L Publications, 1967), 27. శ్రోతలకు పరిచయం గల దానిని ఉదహరించు. ⁴Quoted in R. C. Bell, *Studies in Romans* (Austin, Tex.: Firm Foundation Publishing House, 1957), 31. ⁵Metonymy is a figure of speech in which one thing stands for something else that is closely related. For example, in the US, when one says that “the White House” did something, he is actually referring to the President. ⁶John A. Mackay, *God's Order: The Ephesian Letter and This Present Time* (New York: Macmillan Co., 1953), 97. ⁷“బహిరంగముగా ప్రదర్శించెను” అనేది (*protithimi*) అనే సంయుక్త పదంనుండి వచ్చింది. అంటే, “ఎదుటిగా ఉంచుట” (*tithimi*) [“పెట్టుట లేక ఉంచుట”] పైగా *pro* [“ముందు”] (W. E. Vine, Merrill F. Unger, and William White, Jr., *Vine's Complete Expository Dictionary of Old and New Testament Words* [Nashville: Thomas Nelson Publishers, 1985], 564). ⁸Adapted from James R. Edwards, *Romans*, New International Biblical Commentary (Peabody, Mass.: Hendrickson Publishers, 1992), 104. ⁹ఈ మూల వాక్యాలు “ప్రాయశ్చిత్తము” అనే తర్జుమా చేయడానికి సరిగ్గా ఒక పదాన్ని అదే పద రూపాన్ని వాడలేదు - రోమా 3:25లో - అయితే ఒకే పద

కుటుంబంలోని పదాలను ఉపయోగించారు. ¹⁰ఒకడు ఏ రంగపు ప్రయాణలోనైనా ప్రవేశించినప్పుడు, అతడు కొన్ని వేదైన పదాలను నేర్చుకోవలసియుంటుంది. చదువు నేర్చుకోటం, వ్యవసాయం, కారు నడపడం, కంప్యూటర్ ఉపయోగించడం వంటివి. మత విషయంలో కూడ కొన్ని ప్రత్యేక పద ప్రయోగాలను నేర్చుకోవాలి.

¹¹*American Heritage Dictionary*, 4th ed. (2002), s.v. “propitiation.” ¹²F. Buschel, “*hilastērion*,” in Geoffrey W. Bromiley, *Theological Dictionary of the New Testament*, ed. Gerhard Kittel and Gerhard Friedrich, trans. Geoffrey W. Bromiley, abr. (Grand Rapids, Mich.: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1985), 364. ¹³ఈ ప్రశ్న చర్చించబడింది Leon Morris, *The Epistle to the Romans* (Grand Rapids, Mich.: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1988), 181-82; John R. W. Stott, *The Message of Romans: God's Good News for the World*, The Bible Speaks Today series (Downers Grove, Ill.: Inter-Varsity Press, 1994), 113-14. ¹⁴Douglas J. Moo, *Romans*, The NIV Application Commentary (Grand Rapids, Mich.: Zondervan Publishing House, 2000), 133. ¹⁵F. F. Bruce, *The Letter of Paul to the Romans*, The Tyndale New Testament Commentaries (Grand Rapids, Mich.: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1985), 100. ¹⁶Stott, 115. ¹⁷ఈ భాగం Stott, 115నుండి సేకరించబడింది. ¹⁸“అయన రక్షమందలి” అనే దానిని “ప్రాయశ్చిత్తం” లేక “విశ్వాసం” తరువాత ఉంచాలా అనేది ప్రశ్న. ఎక్కడ ఉంచిన సమస్య లేదు, ఏలయనగా, బైబిలు ఉపదేశంతో విరోధించదు గనుక. ¹⁹Sparta రాజైన Lyncurgusను గూర్చి ఒక కథ చెప్పబడింది. తన సొంత కుమారుడు చట్టాన్ని మీరినప్పుడు, అతడు గుడ్డితనంచేత శిక్షింపబడ్డాడు - ఒక కన్ను కుమారునిది పోయింది. ఒక కంటిని తన తండ్రి పోగొట్టుకున్నాడు (James Burton Coffman, *Commentary on Romans* [Austin, Tex.: Firm Foundation Publishing House, 1973], 134). నీవు వేరొక తెలిసిన కథను పంచుకోవచ్చు. ²⁰MacArthur, 117-18.

²¹*En* (లోపల) *deiknumi* (ప్రదర్శించుట). (Vine, 153.) ²²వచనం 26 ఆరంభంలో “దేవుని ఓరిమివలన” అని తర్జుమా చేయబడిన మాటలు 25వ వచనంలోని చివరి మాటలను మార్చుతుంది. గనుక NASB వారు మాటలను చేర్చారు. ²³“వూర్ణము చేయబడిన పాపములు” అంటే క్రైస్తవుడు కాక ముందు చేయబడిన పాపములని కొందరు తలంచారు. అయితే లేఖనము యొక్క తారతమ్యం అప్పుడు (క్రీస్తుకు ముందునున్న) ఇప్పుడు (క్రీస్తు వచ్చిన తరువాత) తెలిపినట్లు కొందరు తలంచుతారు. ²⁴D. Stuart Briscoe, *Mastering the New Testament: Romans*, The Communicator's Commentary Series (Dallas: Word Publishing, 1982), 94. ²⁵Quoted in William Barclay, *The Letter to the Romans*, rev. ed. The Daily Study Bible Series (Philadelphia: Westminster Press, 1975), 59. ²⁶Edwards, 106. ²⁷MacArthur, 218. ²⁸*Ibid.*, 205.